

✓ بخش اول: اهداف کلی و جزئی درس هشتم (صفحات ۱۱۶ تا ۱۲۷)

◆ اهداف کلی:

۱. آشنایی با مفهوم زندگی ابدی و آخرت به عنوان معنای اصلی زندگی دنیوی.
۲. درک اهمیت خشوع (فروتنی و تسلیم در برابر خدا) در زندگی مؤمن.
۳. تقویت ایمان به حضور همیشگی خدا و محافظت او از بندگان مؤمن.
۴. شناخت نقش نماز به عنوان وسیله‌ای برای یاد خدا، آرامش قلب و ارتباط با خدا.
۵. آشنایی با احکام و آداب سجده به عنوان اوج خضوع در برابر خدا.

◆ اهداف جزئی:

۱. دانش آموز بتواند تفاوت نگاه افراد معتقد به آخرت و افراد بی اعتقاد به آن را بیان کند.
۲. دانش آموز با مفهوم آیه «لَا تَأْخُذْهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ» آشنا شود و ارتباط آن با محافظت الهی از بندگان را درک کند.
۳. دانش آموز مفهوم خشوع را از دیدگاه قرآن (آیه ۴۵ سوره بقره) تعریف کند.
۴. دانش آموز بتواند در مورد تأثیر ایمان به آخرت بر سبک زندگی خود صحبت کند.
۵. دانش آموز با شرایط صحیح سجده در نماز (نقاط هفت‌گانه تماس با زمین) آشنا شود.
۶. دانش آموز بتواند ارتباط بین سجده در نماز و خضوع در برابر خدا را توضیح دهد.
۷. دانش آموز داستان اصحاب کهف را در بخش خواب طولانی و محافظت الهی از آنان تحلیل کند.

معنای زندگی

درس هشتم

۱- احساس شیرین خود را وقتی در مدرسه با جمع دوستان در امور نادرست، مخالفت می کنید را بنویسید.

۲- پدر بزرگ رزمنده و جانباز، چه خاطراتی از نشانه های کمک خدا به بندگان در جبهه روایت می کند؟

در راه مدرسه تا خانه به فکر اتفاق هایی بودم که در مدرسه افتاده بود. احساس می کردم خدا از دستم راضی است. شیرینی این رضایت را حس می کردم. در مدرسه وقتی همراه کار اشتباه دیگران نشدم، احساس کردم که خدا دلم را قوی کرده و این تجربه قشنگی برایم بود.

به خانه که رسیدم، دیدم پدر بزرگ و مادر بزرگ به خانه مان آمده اند؛ خیلی خوشحال شدم. پدر بزرگم از رزمندگان دفاع مقدس است و چون این روزها ذهنم مشغول نشانه های کمک خدا به بندگان شده، از او خواستم از خاطراتش بگویم.

پدر بزرگم کمی سکوت کرد تا فکر کند. بعد نفس عمیقی کشید و گفت: «جبهه پر بود از نشانه های خدا. گاهی مشکلاتی در مسیر عملیات پیش می آمد، اما به کمک خدا به صورت عجیب و غریبی حل می شد. صدام ارتش قدرتمندی داشت و کشورهایی هم به او کمک می کردند. مثلاً آلمان به صدام بمب های شیمیایی می داد. بسیاری از رزمندگان و شهروندان سردشت، با همین بمب ها شهید شدند، عده ای هم تا آخر عمر نتوانستند راحت نفس بکشند. در حالی که تا این اندازه از صدام حمایت می شد، هیچ کشوری حاضر نبود حتی سیم خاردار به ایران بفروشد. با این وجود، رزمندگان ناامید نمی شدند. آنها در برابر خدا بنده بی ادعا بودند و در برابر دشمن، با اتکا به خدا، محکم و استوار.»

۳- چرا رزمندگان ایران با وجود محاصره نظامی، ناامید نمی شدند؟

سپس سرفه ای کرد و ادامه داد:

— در برخی از عملیات ها شکست خوردیم و در برخی پیروز شدیم، اما خدا کمک کرد و هشت سال دفاع کردیم، حتی یک وجب از خاکمان را هم به دشمن ندادیم. اگر فقط به قدرت نظامی بود، ما باید همان سال اول شکست می خوردیم.

پدر بزرگ جای سرد شده اش را سر کشید و ادامه داد:

— در یکی از عملیات ها اسیر گرفته بودیم. او می گفت: «گاهی که رزمندگان شما به ما حمله می کردند، اتفاقاتی می افتاد که باورکردنی نبود؛ مثلاً بادهای تندی می وزید یا برخلاف

۵- اسیر دشمن چه

اتفاق عجیبی در

مورد رزمندگان

ایرانی تعریف کرد؟

۴- در توصیف دفاع مقدس که گفته شد: «اگر فقط به قدرت نظامی بود، ما باید همان سال اول شکست می خوردیم.» این جمله چه مفهومی دارد؟

جواب: این جمله اشاره به نقش ایمان، اتکا به خدا و مقاومت معنوی رزمندگان دارد که فراتر از امکانات مادی و نظامی بود.

پیش‌بینی‌هایمان باران شدید می‌بارید و نقشه‌های مان را به هم می‌ریخت. در این وقت‌ها ترس به دلمان می‌افتاد.»

۶- چگونه می‌توان بین خاطرات پدر بزرگ از دفاع مقدس و داستان اصحاب کهف ارتباط معنایی پیدا کرد؟

سرفه‌های پدر بزرگم شدیدتر شد. او جانباز شیمیایی است. نفسش صدای خس‌خس می‌دهد. سرفه که می‌کند، دستمالی جلوی دهانش می‌گیرد و گاهی خونی می‌شود. اولین بار نبود چنین صحنه‌ای می‌دیدم، اما باز هم مضطرب و نگران شدم.

پدر بزرگ رفت که استراحت کند و من هم به سراغ قرآن رفتم. ترجمه‌ی سوره‌ی کهف را خواندم تا رسیدم به جایی که به همراه بشیر تماشا کرده بودم. ناگهان بشیر را مقابلم دیدم. ذوق کردم و سریع گفتم: «مرا ببر پیش اصحاب کهف.» بشیر لبخندی زد و همان موقع خودم را جلوی غار دیدم. از روزنه‌ای به داخل نگاه کردم و به بشیر گفتم: «اینها که چشمشان باز است؛ انگار بیدارند.» بشیر گفت: «خیال می‌کنی بیدارند؛ اما به خوابی عمیق فرو رفته‌اند و تا مدت‌ها بیدار نمی‌شوند.»

۷- عبارت قرآنی «و نُقِلُّهُمْ ذَاتَ الْيَمِينِ وَ ذَاتَ الشِّمَالِ» در سوره کهف چه مفهومی دارد؟

و تَحَسَّبُهُمْ أَيَقَاطًا وَ هُمْ رُقُودٌ وَ نُقِلُّهُمْ ذَاتَ الْيَمِينِ وَ ذَاتَ الشِّمَالِ...

و [اگر به آنها نگاه می‌کردی] می‌پنداشتی بیدارند، در حالی که در خواب فرو رفته بودند و ما آنها را به سمت راست و چپ می‌گردانیدیم [تا بدنشان سالم بماند].^۱

۸- این آیه به چه حالتی از اصحاب کهف در غار اشاره می‌کند؟ چه نتیجه‌ای می‌گیرید. (تدبیر و محافظت خداوند از آن‌ها)

سپس بشیر راهی را نشانم داد که به سوی سرزمین اقسوس می‌رفت و گفت: «آن سیاهی که می‌بینی، دقیانوس و لشکرش هستند. آنها کوه‌ها، دره‌ها، غارها و روستاها را می‌گردند تا تملیخا و دوستانش را پیدا کنند.»

ترسیدم؛ سریع به طرف تملیخا رفتم تا بیدارش کنم. بشیر خندید و گفت: «آنها صدایت را نمی‌شنوند. ترس! خدا کارش را خوب بلد است. او از اصحاب کهف در دل دیگران چنان وحشتی قرار داده که اگر یک لشکر به آنها نزدیک شوند، از شدت ترس فرار می‌کنند.»^۲

به یاد بخشی از آیه‌ی الکرسی افتادم که مادرم یادم داده بود. «لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ؛ خدا رانه چرت فرا می‌گیرد و نه خواب.»^۳

اصحاب کهف خواب هستند، اما خدایشان بیدار است و از آنها محافظت می‌کند.

جواب سؤال ۶: هر دو داستان بر محور «حمایت غیبی خداوند در شرایط سخت» استوار است؛ در دفاع مقدس با معجزات طبیعی و در داستان اصحاب کهف

با محافظت از به خواب رفته‌گان.

۹- چرا دشمنان اصحاب کهف (دقیانوس و سپاهش) نتوانستند وارد غار شوند؟

۱۰- آیه «لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ» چگونه می‌تواند به انسان در مواجهه با مشکلات کمک کند؟ این آیه اطمینان می‌دهد که خداوند همیشه بیدار و مراقب است؛

بنابراین انسان می‌تواند در سختی‌ها با توکل به او آرامش پیدا کند. خدای اصحاب کهف بیدار است و از آن‌ها محافظت می‌کند.

تلنگر

۱۱- چرا گاهی در دل حادثه ها، دلمان با یاد خدا، آرام نمی شود؟

گفتم: چرا در دل حادثه ها دلم با یاد خدا آرام نمی شود؟
 گفت: شاید خیال می کنی که خدا هم مثل انسان، حواسش پرت می شود!
 گفتم: راستش را بخواهی، همین طور است.
 گفت: در آیه ۲۵۵ سوره بقره (آیه الکرسی) می خوانیم: «لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ؛ خدا را نه چُرت فرا می گیرد و نه خواب.»
 گفتم: چه جالب! تا به حال چند بار آیه الکرسی را خوانده بودم، اما معنایش را نمی دانستم.

۱۲- جمله «شاید خیال می کنی که خدا هم مثل انسان، حواسش پرت می شود!» چه نگرش نادرستی را درباره خدا اصلاح می کند؟

جواب: این جمله نگرش انسانی کردن خدا (شبیه سازی خدا به انسان) را رد می کند و تأکید می کند که خداوند هرگز غافل یا فراموشکار نیست.

ایستگاه تلنگر

با تدبر در «لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ» چه احساسی پیدا می کنید؟ احساس خود را در قالب جمله ای بنویسید. جملات خود را در کلاس برای دوستانتان بخوانید.

جواب: احساس آرامش و اطمینان، زیرا می دانم خداوند همیشه بیدار و مراقب من است و در هیچ لحظه ای از توجه به جهان و بندگانش غافل نمی شود.

دقیانوس و لشکریانش به پای کوه رسیدند. عده ای از کوه بالا آمدند و به دهانه غار رسیدند، اما هرکسی به داخل نگاه می کرد، به خواست خدا وحشت و جودش را فرا می گرفت و فرار می کرد. بنابراین، دقیانوس و لشکریانش دست از پا درازتر برگشتند.

من ماندم و بشیر، که گفت: «این خواب ۳۰۹ سال طول می کشد. چشمانت را ببند تا برویم به ۳۰۹ سال بعد.» ۱۳- خواب اصحاب کهف چند سال طول کشید؟ ۳۰۹ سال

چشمانم را بستم و باز کردم. بشیر گفت: «دیگر از دقیانوس کافر و کاخش خبری نیست. اکنون حاکمی خداپرست بر اقسوس حکومت می کند. الان در همان زمان و همان مکانی هستیم که ابتدا آمدیم و من، تملیخا، دوست جوانم را معرفی کردم.»

انگار نه انگار که ۳۰۹ سال گذشته؛ ظاهر تملیخا و دوستانش هیچ فرقی نکرده بود. بیدار شدند و شروع کردند به حرف زدن. شنیدم یکی شان پرسید: «چقدر خوابیدیم؟» دوستش گفت: «یک روز یا کمتر از آن.» دیگری گفت: «معلوم نیست؛ خدا می داند.» نفر سوم گفت: «حیف؛ دیشب از عبادت خدا غافل شدیم!»

۱۴- اصحاب کهف پس از بیداری از خواب طولانی، فکر کردند چه مدت خوابیدند؟ ۱- یکی گفت: یک روز یا کم تر از آن. ۲- یکی گفت: معلوم نیست؛ خدا می داند.

۱۵- اولین نگرانی اصحاب کهف پس از بیداری از خواب چه بود؟ حیف؛ دیشب از عبادت خدا غافل شدیم.

۱۶- اگر اصحاب کهف بعد از بیداری متوجه مدت خواب طولانی خود می شدند، به نظر شما چه احساسی نسبت به خدا پیدا می کردند؟

جواب سؤال ۱۶- شگفتی، شکرگزاری و اطمینان عمیق تر به قدرت و حفظ الهی، زیرا می دیدند خداوند در طول قرن ها از آنها محافظت کرده است.

۱۷: دو نگرانی اصلی اصحاب کهف پس از بیدار شدن را بنویسید. ۱- حلال بودن غذایشان ۲- حفظ دینشان

تملیخا را دیدم که دستی به شکمش کشید و به دوستانش گفت: «خیلی گرسنه‌ایم.»

و بعد گفت: ۱۸: چرا اصحاب کهف پس از بیداری، نگران بودند در صورت دستگیری، مجبور شوند دینشان را کنار بگذارند؟

— یکی باید به شهر برود، غذایی حلال تهیه کند و برگردد، اما باید مراقب باشد کسی او را شناسایی نکند. چون در این صورت، ما را به اقسوس برمی گردانند و شکنجه‌مان می‌کنند، یا مجبورمان می‌کنند دینمان را کنار بگذاریم و پایبند دین آنها شویم. اگر این چنین شود، عاقبت به خیر نمی‌شویم و تا ابد روی رستگاری را نخواهیم دید.^۱

تملیخا بعد از گفتن این حرف‌ها تصمیم گرفت خودش به شهر برود. از غار بیرون آمد، دستی برای ما بلند کرد و به سوی شهر رفت. به بشیر گفتم: «هم به حلال بودن غذایشان حساس هستند و هم به اینکه دینشان را حفظ کنند.»

بشیر گفت: «مگر می‌شود بندگی خدا را کرد و به لقمه حرام بی توجه بود؟»

پیامبر خدا ﷺ فرمود: عبادتی که همراه با خوردن حرام است، همچون ساختن خانه‌ای بر شن روان است.^۲

۱۹: خوردن حرام چه تأثیری بر عبادت دارد؟

۲۰: پیامبر (ص) چه چیزی را همچون ساختن خانه‌ای بر شن روان تشبیه کرده است؟

ایستگاه تفکر

چه وجه تشابهی بین خوردن غذای حرام و ساختن خانه بر شن روان وجود دارد؟ همان‌طور که خانه‌ای با مصالح نامناسب و سست، قابل سکونت ایمن نیست، روح انسان نیز با خوردن غذای حرام،

بنیان اخلاق و معنوی‌اش سست می‌شود و نمی‌تواند بستر مناسبی برای زندگی پاک و عبادت باشد.

به بشیر گفتم: «کلمه ابد که تملیخا به دوستش گفت، ذهن مرا به خود مشغول کرد.»

بشیر سر تکان داد و گفت: «ابدیت، یعنی یک زندگی بی انتها. اگر بنا باشد همه چیز در این دنیا تمام شود و ابدیتی وجود نداشته باشد، زندگی بی معنا می‌شود.

۲۱: ابدیت چیست؟ در چه صورتی زندگی بدون ابدیت بی معنا می‌شود؟

أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ.

آیا گمان کرده‌اید شما را بیهوده آفریده‌ایم و به سوی ما باز نمی‌گردید؟^۳

سؤال: آیه‌ای از قرآن را بنویسید که نشان دهنده ابدی بودن زندگی (هدفدار بودن) می‌باشد.

۱- سوره کهف، آیه ۱

۲- عدة الداعی و نجاح الساعی، ص ۱۵۳.

۳- سوره مؤمنون، آیه ۱۱۵.

سؤال: موضوع این آیه چیست؟ جواب: ابدی بودن زندگی (هدفدار بودن زندگی)

۲۲- با توجه به ابدی بودن زندگی، وظیفه ما در برابر فرمان خدا چیست؟

ما باید به این فکر کنیم که روزی از این دنیا خواهیم رفت و در آخرت در پیشگاه خدا خواهیم ایستاد. اگر اعمالمان خوب باشد، تا ابد غرق نعمت می‌شویم و گرنه، عذاب می‌بینیم. تو فکر می‌کنی با چنین باوری، در برابر فرمان خدا باید چه کار کنیم؟

کمی فکر کردم و گفتم: «فرمان خدا را بپذیریم و انجامش دهیم.»

بشیر گفت: «آفرین؛ به این می‌گویند خشوع، یعنی قلبت در برابر خدا و فرمانش تسلیم باشد.

اصحاب کهف هم خاشع بودند» ۲۳- **خشوع چیست و چگونه در رفتار اصحاب کهف دیده می‌شود؟**

وَ اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ وَإِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ إِلَّا عَلَى الْخَاشِعِينَ * الَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُمْ مُلَاقُوا رَبِّهِمْ وَأَنَّهُمْ إِلَيْهِ رَاجِعُونَ.

و [در زندگی] از صبر و نماز، کمک بگیرید و [شک نکنید] که آن [نماز] واقعاً کار بزرگ و سختی است، به جز برای انسان‌های خاشع؛ کسانی که می‌دانند [بعد از مُردن] حتماً با [پاداشی] خدای [صاحب اختیارشان، روبه‌رو می‌شوند و حتماً به سوی او برمی‌گردند].^۱

۲۴- آیه «وَ اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ...» چه پیامی برای زندگی امروز ما دارد؟

۲۵- با توجه به این آیه، چرا ویژگی افراد خاشع و فروتن، اقامه نماز به عنوان کاری آسان، ذکر شده است؟

ایستگاه تفکر

رفتار کسانی را که به ابدیت ایمان دارند با کسانی که به این ایمان نرسیده‌اند، با یکدیگر مقایسه کنید.

کسانی که به ابدیت ایمان دارند	کسانی که به این ایمان نرسیده‌اند
۱- به فکر زندگی خود در آخرت هستند	۱- زندگی خود را در دنیا خلاصه می‌کنند
۲- از صبر و نماز در زندگی کمک می‌گیرند.	۲- زندگی را تنها در رفاه مادی می‌جویند.
۳- فرمان خدا را می‌پذیرند و در مقابل خدا خاشع هستند	۳- کمتر به کارهای خود در آخرت فکر می‌کنند.

سخنی با والدین

پدر و مادر گرامی!
چگونه می‌توانیم از فرصت‌های نقد و بی‌هزینه برای ابراز محبت استفاده کنیم؟

جواب سؤال ۲۴: در مشکلات با صبر و نماز از خدا کمک بخواهیم، زیرا این دو مخصوصاً برای افراد خاشع (آگاه به آخرت) آسان‌تر است.

۱- سوره بقره

جمع‌بندی پیوند صفحات با موضوع اصلی درس «معنای زندگی»:

۱۲۰

۲۵- با توجه به درس هشتم، زندگی با چه چیزهایی معنا پیدا می‌کند؟

۱. (توجه به حلال و حرام): تأثیر اعمال و خوراک بر روح و عبادت ۲. (باور به ابدیت): زندگی پس از مرگ و پاداش/کیفر اخروی.

۳. (خشوع): تسلیم در برابر خدا و عمل به فرامینش ۴. تکیه بر صبر و نماز: ابزارهای کمک‌کننده در مسیر زندگی.

۲۶- آیه «إِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ إِلَّا عَلَى الْخَاشِعِينَ» درباره چه سخن می‌گوید؟ درباره سنگینی و مشکل بودن نماز، به جز برای افراد خاشع.

مناجات

روزی حلال می خواهم

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ رِزْقًا حَلَالًا طَيِّبًا
 خدایا! از تو درخواست می‌کنم از مهربانی و فضل
 بی‌منت‌هایت، روزی پاک و حلالی نصیب من کنی.
 وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ أَنْ أَظْلِمَ أَوْ أُظْلَمَ.
 من دوست ندارم نه به کسی ظلم کنم و نه کسی به من ظلم
 کند؛ پس پناه می‌برم به تو از ظالم بودن و مظلوم بودنم.

❖ بخشی از دعای امام صادق علیه السلام هنگام ورود به بازار

قصه: طوفانی که مأمور خدا بود

من طیس هستم. شهری کوچک در کنار کویر شرق ایران. در دل خود خاطرات بزرگی دارم. یکی شان زلزله ۲۵ شهریور ماه ۱۳۵۷ است که مرا ویران کرد و جان تعداد زیادی از ساکنانم را گرفت.

هشت روز قبل از زلزله من، در هفدهم شهریور، شاه مردم بی گناه را در خیابان های تهران به خاک و خون کشیده و ایرانیان را داغدار و خشمگین کرده بود. به این ترتیب، زلزله من داغ دیگری بود بر داغ گذشته.

محمدرضا پهلوی قبل از اینکه شاه ایران باشد، سرباز گوش به فرمان آمریکا بود. بعد از رسیدن به پادشاهی هم، آمریکا را اختیاردار خود می دانست؛ به قدری که حتی خودش هم به تنگ آمده بود. تاج الملوک، مادر شاه، در خاطراتش می نویسد:

— [در زمان جنگ آمریکا و ویتنام] روزی محمدرضا که خیلی ناراحت بود، به من گفت: «مادر جان! مرده شور این سلطنت را ببرد که من، شاه و فرمانده کل قوایش هستم ولی بدون اطلاع هواپیماهایمان را برده اند ویتنام.»^۱

اما انقلاب اسلامی ایران، اتفاقی ناگوار برای آمریکا بود: اختیار ایران از دستش خارج شد. البته اتفاقات بد دیگری هم برایش در راه بود.

مدتی از پیروزی انقلاب اسلامی گذشته بود. ایران در تلاش بود تا ویرانی هایش را بازسازی کند و آمریکا به شیوه های مختلف توطئه می کرد تا قدرت از دست رفته خود را در ایران به دست بیاورد. برخی از دانشجویان ایرانی که از توطئه های آمریکا خبردار شده بودند، روز ۱۳ آبان ۱۳۵۸ سفارت آمریکا را در تهران به تسخیر خود در آوردند و کارکنانش را دستگیر کردند. این خبر تیتُرِ اولِ روزنامه های مهم دنیا را به خود اختصاص داد: دانشجویان ایرانی سفارت آمریکا را تسخیر کردند.

حالا برای آمریکایی ها مشکل دو تا شده بود: از بین رفتن اختیارشان در ایران و تسخیر شدن سفارتشان.

دولتمردان آمریکایی و مستولان امنیتی اش، به فکر چاره جویی افتادند و به نقشه ای رسیدند که در پیروزی اش هیچ شکی نداشتند. آنها تصمیم داشتند با یک عملیات، خانه امام خمینی و مستولان دیگر را بمباران کنند، همچنین گروگان های آمریکایی را از دست دانشجویان آزاد سازند.

اسم عملیات، «پنجه عقاب» بود که در شب اول، باید هشت بالگرد به همراه شش هواپیمای غول پیکر در جایی از خاک ایران فرود می آمدند، سه هواپیمای سوخت رسانی و سه هواپیمای نفربر. هواپیماهای نفربر حامل تکاورهای آموزش دیده بودند و هواپیماهای سوخت رسانی باید در ایران سوخت بالگردها را تأمین می کردند. بالگردها موظف بودند پس از سوخت گیری، تکاورها را شبانه به نقطه ای ببرند که فاصله چندانی با تهران نداشته باشد. شب دوم تکاوران باید گروگان ها را آزاد می کردند و به ورزشگاهی در نزدیکی سفارت می رفتند. هم زمان باید فرودگاه نزدیک سفارت هم به اشغال در می آمد تا تکاورها و گروگان ها از ایران فرار می کردند. در ضمن، عده ای هم موظف بودند جماران، خانه امام خمینی و محل استقرار برخی دیگر از مستولان را بمباران کنند.

۱- درباره روایت درباره فساد سیاسی؛ ریحانه داودی، انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی.

اولین مقصد بالگردها و هواپیماها پس از ورود به ایران، فرودگاه متروکه‌ای در کویر شرقی ایران بود. من نزدیک‌ترین شهر به آن کویر بودم.

کارشناسان هواشناسی به فرماندهان تیم عملیات گفته بودند در شب عملیات، آسمان کویر صاف و آرام است و هیچ پدیده نگران‌کننده‌ای وجود ندارد.

روز عملیات فرارسید. هواپیماها و بالگردها از زمین بلند شدند. تا قبل از رسیدن به کویر، دو بالگرد دچار مشکل فنی شدند و از ادامه عملیات بازماندند.

شب بود و صدای هواپیماها و بالگردها سکوت کویر را شکست. در کویر بادی می‌وزید که شن‌ها را در آسمان پخش می‌کرد و برای بالگردها مشکل ساز می‌شد؛ معلوم شد پیش‌بینی‌های هواشناسی چندان هم دقیق نبوده است.

هواپیماها و بالگردها ارتفاعشان را کم کردند و فرود آمدند، اما یکی از بالگردها دچار نقص فنی شده بود. دیگر امکان ادامه عملیات وجود نداشت. پنج بالگرد چگونه می‌توانستند ده‌ها تکاور و ۵۲ گروگان سفارت را از ایران برگردانند؟! پس دستور لغو عملیات و بازگشت هواپیماها و بالگردها صادر شد.

طوفان شدیدتر شد و شن‌ها به هوا برخاست. همه تعجب کرده و ترسیده بودند. با وجود شن‌های معلق در هوا، خلبان‌ها نمی‌توانستند جایی را ببینند. در میان صدای طوفان، ناگهان صدای انفجاری مهیب هم بلند شد. یکی از بالگردها هنگام بلند شدن، به یکی از هواپیماها برخورد کرده و هردو منفجر شده بودند. هشت تکاور آمریکایی هم در دم کشته شدند.

هواپیماها و بالگردهای دیگر که اوضاع را چنین دیدند، به هر زور و زحمتی شده از کویر ایران گریختند و به سوی آمریکا پرواز کردند.

بعد از زلزله طبیعی که نام مرا بر سر زبان‌ها انداخته بود، حالا یک زلزله خبری نام مرا در دنیا منتشر کرد. خبرگزاری‌های دنیا نوشتند: ارتش بزرگ آمریکا از طوفان شن در صحرای طبس شکست خورد.

حالا ساکنان من یک خاطره شیرین دارند و مرا بیش از آنکه به بزرگ‌ترین زلزله تاریخ ایران بشناسند، به شکست عملیات آمریکا می‌شناسند^۱.

۱- برای مطالعه درباره این اتفاق می‌توانید این کتاب‌ها را مطالعه کنید:

مأمور خدا، پروین نخعی، انتشارات کیهان؛

سماع شن‌ها، کیوان امجدیان، انتشارات فاتحان؛

شکست طبس، مریم جمشیدی، کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان؛

عقاب در آتش، عباس آقایی، مرکز اسناد انقلاب اسلامی.

برداشت

من از این قصه آموختم:

- ۱
- ۲
- ۳

احکام: خاطره ماندگار جشن تکلیف

وقتی صحبت تلفنی مادرم با خاله تمام شد، به خواهرم سارا گفت: «فردا جشن تکلیف دختر خاله‌ات مریم و هم‌کلاسی‌هایش است. خاله ما را هم دعوت کرده.» سارا خوشحال شد و بعد به فکر فرو رفت. پرسیدم به چه چیزی فکر می‌کند، گفت: «یاد جشن تکلیف خودم افتادم که حاج آقای محمدی سخنرانش بود. هنوز حرف‌هایش یادم هست.» از سارا خواستم آن حرف‌ها را برای من و مامان و بابا و مهدی هم تعریف کند. همه جمع شدیم

و ۲۷- هر رکعت نماز چند سجده دارد؟ جایگاه سجده در نماز چیست؟ چگونه باید سجده را به جا آورد؟ — حاج آقا آن روز درباره احکام نماز صحبت کرد. به احکام سجده که رسید، گفت: «بچه‌ها! ما در هر رکعت از نماز دو سجده داریم که باهم رکن نماز هستند. سجده اول را که به جا آوردیم، بلند می‌شویم و بدنمان که آرام گرفت، به سجده دوم می‌رویم. در سجده می‌توانید بگویید: سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى وَبِحَمْدِهِ؛ که یعنی خدای مالک و تدبیرکننده و بلندمرتبه من از هر عیب و نقصی دور است و من مشغول سپاس و ستایش او هستم. یا اینکه سه بار سُبْحَانَ اللَّهِ بگویید. در سجده، واجب است هفت نقطه از بدن نمازگزار روی زمین باشد؛ پیشانی، دو کف دست، دو سر زانو و دوسر انگشت بزرگ یا.»

۲۸- در سجده چه ذکرهایی را می‌توان خواند؟ ۲۹- ذکر «سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى وَبِحَمْدِهِ»، به چه معناست؟

— این حرف‌ها که تازه و جالب نیست! چرا باید یادت مانده باشد؟

— صبر کن؛ به جالب‌هایش هم می‌رسیم. ۳۰- مواضع هفت گانه سجده را بنویسید.

و ادامه داد:

— حاج آقا گفت: «آدم در برابر بزرگواری و مقام والای کسی، رفتار محترمانه‌ای از خودش نشان می‌دهد، مثلاً با صدای آرام حرف می‌زند، از کلمات بهتری استفاده می‌کند و ... حالا اگر این انسان بزرگوار و والامقام در حق ما لطفی هم کرده باشد، چه؟» من با صدای بلند گفتم: «بیشتر به او احترام می‌گذاریم.» حاج آقا تشویق کرد و گفت: «خدا ما را آفریده و به ما نعمت داده؛ نعمت‌هایی که هر چقدر بشماریم تمام نمی‌شود.» بعد حاج آقا از بچه‌ها خواست چندتا از نعمت‌های خدا را نام ببرند. سپس درباره شگفتی‌های آفرینش انسان، حیوانات، پرندگان و کهکشان‌ها برایمان حرف زد و باز حرفش را برگرداند به همان احترام و گفت: «آدم دوست دارد به این خدای با عظمت، بیشترین احترام را بگذارد. سجده احترام گذاشتن به خداست. ما با حالت سجده به خدا این پیام را می‌دهیم که به بزرگی و عظمت اعتقاد داریم.»

۳۱- چرا قبل از بیان احکام سجده، درباره نعمت‌ها و عظمت خدا صحبت شد؟

جواب سؤال ۳۱- تا دانش‌آموزان پیش از یادگیری چگونگی سجده، با «چرای» آن آشنا شوند و سجده برایشان بی‌معنا نباشد.

۳۲- دو دلیل چرایی سجده را بنویسید.

آن روز با شنیدن عظمت و شگفتی آفریده‌های خدا، دوست داشتم همان جا خدا را سجده کنم. در پایان هم گفتم: «بچه‌ها» کسی که در برابر عظمت خدا سر به سجده می‌گذارد، از عظمت ظاهری دیگران نمی‌ترسد. او خودش را در برابر دشمنان دین خدا خوار نمی‌کند. کسی که نماز می‌خواند و مثلاً در برابر زورگویی آمریکا تسلیم می‌شود یا از روی ترس به او احترام می‌گذارد، معنای سجده را خوب نفهمیده است.»

۳۳- سجده کردن در برابر خدا چگونه می‌تواند بر رفتار انسان در برابر دشمنان دین تأثیر بگذارد؟

سؤال: برای سجده پیشانی را روی چه چیزهایی می‌شود گذاشت؟
جواب: در سجده، پیشانی باید بر زمین یا گیاهان غیرخوراکی که از زمین می‌روید، گذاشته شود، مانند سنگ، خاک، چوب، برگ درختان و امثال آن. سجده بر اینها صحیح نیست: چیزهای خوراکی و پوشاکی، هرچند از زمین بروید؛ مانند گندم و پنبه و چیزهای معدنی که از جنس زمین محسوب نمی‌شود؛ مانند فلزات و شیشه.

۳۴- سجده بر چه چیزهایی صحیح است و بر چه چیزهایی صحیح نیست؟

احکام تصویری

نقاطی از بدن نمازگزار را که هنگام سجده باید روی زمین باشد، در تصویر زیر مشخص کنید.

♦ ۱|| آیه «أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ» به کدام موضوع اشاره دارد؟

الف) توحید □ ب) نبوت □ ج) زندگی ابدی □ د) عمل صالح □
♦ ۲|| پیامبر خدا ﷺ عبادت همراه با خوردن غذای حرام را به چه چیز تشبیه فرمود؟

♦ ۳|| فرض کنید شخصی در موقعیتی قرار گرفته که می تواند با دروغ گفتن به نفع خودش سود فراوانی کسب کند؛ اما می داند راستگویی مسیر درست زندگی ابدی است. اگر جای او بودید، چه تصمیمی می گرفتید؟ چرا؟

ایمان به ابدیت چه تأثیری در رفتارها و تصمیم های زندگی ما می گذارد؟ در قالب یک مثال توضیح دهید.

♦ ۴|| معنای ذکر سجده را بنویسید.

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى وَبِحَمْدِهِ:

♦ ۵|| سجده در مقابل عظمت خدا و توجه به پیام آن، چه نتیجه ای برایمان دارد؟

♦ ۶|| سجده بر چه چیزهایی صحیح است؟ دورش خط بکشید.

سنگ — لباس — آهن — چوب — شیشه — برگ درخت — خاک

جواب سؤالات پایان درس ۸

۱. آیه «أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ» به کدام موضوع اشاره دارد؟

(ج) زندگی ابدی

۲. پیامبر خدا ﷺ عبادت همراه با خوردن غذای حرام را به چه چیز تشبیه فرمود؟

تشبیه به ساختن بنایی بر روی شن‌های روان (یا زمین سست).

۳. فرض کنید شخصی در موقعیتی قرار گرفته که می‌تواند با دروغ گفتن به نفع خودش سود فراوانی کسب کند؛ اما می‌داند راستگویی مسیر

درست زندگی ابدی است، اگر جای او بودید، چه تصمیمی می‌گرفتید؟ چرا؟

تصمیم می‌گرفتم راست بگویم؛ زیرا باور دارم که زندگی دنیا موقتی است و پاداش راستگویی در زندگی ابدی بسیار ارزشمندتر و پایدارتر از سود زودگذر دنیا است.

۴. معنای ذکر سجده را بنویسید.

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَلِيِّ وَبِحَمْدِهِ:

پاک و منزّه است پروردگار بلندمرتبه‌ی من و او را ستایش می‌کنم.

۵. سجده در مقابل عظمت خدا و توجه به پیام آن، چه نتیجه‌ای برایمان دارد؟

نتیجه‌اش این است که انسان از تکبر و خودخواهی دور می‌شود، به عظمت خدا پی می‌برد، روحش آرام می‌گیرد و به زندگی ابدی و قرب الهی امیدوارتر می‌شود.

۶. سجده بر چه چیزهایی صحیح است؟ دورش خط بکشید.

سنگ ✓ لباس ✗ آهن ✗ چوب ✓ شیشه ✗ برگ درخت ✓ خاک ✓

بخش دوم: خلاصه مفصل درس هشتم (برای تدریس در کلاس)

عنوان: معنای زندگی

مفهوم محوری: زندگی دنیا، مقدمه‌ای برای زندگی ابدی (آخرت) است و ایمان به این اصل، به زندگی انسان جهت و معنا می‌بخشد.

◆ ۱. مقدمه (ص ۱۱۶):

درس با روایت تجربه شخصی راوی آغاز می‌شود که پس از مقاومت در برابر کار نادرست همکلاسی‌ها، احساس آرامش و رضایت از خدا را تجربه می‌کند. این احساس شیرین، مقدمه‌ای برای ورود به بحث معنای زندگی است.

۲. بازگشت به داستان اصحاب کهف (ص ۱۱۷):

راوی با بشیر به غار اصحاب کهف بازمی‌گردد و شاهد خواب عمیق ۳۰۹ ساله آنان می‌شود. در این بخش، دو نکته کلیدی آموزش داده می‌شود:

- خواب اصحاب کهف: خداوند آنان را در خوابی طولانی حفظ کرد و بدن‌هایشان را سالم نگه داشت.
- محافظت الهی: خداوند ترسی در دل دشمنان (دقیانوس و لشکرش) انداخت تا نتوانند به اصحاب کهف آسیبی برسانند.
- آیه کلیدی: «لَا تَأْخُذْهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ» (خدا را نه چُرت می‌گیرد و نه خواب). این آیه بیانگر بی‌نیازی خدا از خواب و مراقبت همیشگی او از بندگانش است.

۳. بیداری اصحاب کهف و گفت‌وگوی آنان (ص ۱۱۹):

پس از بیداری، اصحاب کهف گمان می‌کنند تنها یک روز یا کمتر خوابیده‌اند. گفت‌وگوی آنان بر سر دو موضوع است:

- تهیه غذای حلال: نگرانی آنان از خوردن غذای حرام، حتی در شرایط سخت.
- تفکر درباره ابدیت: گفت‌وگو درباره زندگی فانی دنیا و زندگی بی‌پایان آخرت. آنان معتقدند اگر زندگی، پایان‌پذیر باشد، بی‌معناست.

۴. مفهوم خشوع (ص ۱۲۰):

- تعریف خشوع: حالت تسلیم قلبی در برابر خدا و فرمان‌های او.
- خشوع اصحاب کهف: ایمان راسخ آنان به آخرت و بازگشت به سوی خدا، نمونه بارز خشوع است.
- آیه قرآن: آیه ۴۵ سوره بقره بیان می‌کند که نماز، تنها برای خاشعان (افراد فروتن) آسان است؛ کسانی که می‌دانند به سوی خدا بازمی‌گردند و او را ملاقات خواهند کرد.

۵. پیوند نماز با معنای زندگی (ص ۱۲۰):

نماز، تمرین خشوع و یادآوری دائمی ارتباط انسان با خداست. کسی که نماز می‌خواند، همواره به یاد دارد که زندگی دنیا مقدمه‌ای برای آخرت است و در همه امور، هدفش رضای خداوند است.

۶. بخش احکام: سجده، اوج خضوع (ص ۱۲۶-۱۲۷):

در این بخش، خاطره جشن تکلیف سارا (خواهر راوی) نقل می‌شود که در آن حاج‌آقای محمدی درباره احکام و فلسفه سجده سخن می‌گوید:

- احکام فنی سجده: وجود دو سجده در هر رکعت، ذکر سجده، واجب بودن تماس هفت نقطه از بدن (پیشانی، دو کف دست، دو زانو، دو سر انگشتان بزرگ پا) با زمین.
- معنای سجده: سجده، عملی نمادین برای اظهار عظمت و بندگی در برابر خداست. کسی که در برابر خدا سجده می‌کند، در برابر هیچ قدرت ظاهری دیگری خوار نمی‌شود و تسلیم زور نمی‌گردد.

- مواد مجاز برای سجده: سجده بر زمین، سنگ، خاک، چوب و گیاهان غیرخوراکی جایز است. سجده بر خوراکی، پوشاک، فلز و شیشه صحیح نیست.

۷. جمع‌بندی و پیام اصلی:

زندگی زمانی معنادار است که انسان به ابدیت آن باور داشته باشد. این باور، در قالب خشوع و عبادت (به ویژه نماز) در زندگی متجلی می‌شود. نماز و به ویژه سجده، تمرینی برای خضوع در برابر خدا و دوری از تکبر و بندگی غیر اوست.

؟ بخش سوم: سؤالات متن درس هشتم به ترتیب صفحه با پاسخ

📖 از صفحه ۱۱۶:

سوال: پس از مقاومت در برابر کار نادرست همکلاسی‌ها، چه احساسی خواهید داشت؟

پاسخ: احساس آرامش، رضایت و شیرینی خاصی دارد که ناشی از رضایت خداوند می‌باشد. (ص ۱۱۶)

📖 از صفحه ۱۱۷:

سوال: وضعیت اصحاب کهف در غار چگونه بود؟

پاسخ: آنان در خوابی عمیق و طولانی (۳۰۹ سال) فرو رفته بودند، در حالی که چشمانشان باز بود و گویی بیدارند. (ص ۱۱۷)

سوال: خداوند چگونه از اصحاب کهف در غار محافظت کرد؟

پاسخ: خداوند ترسی در دل هر کس که قصد نزدیک شدن به غار را داشت، می‌انداخت، به طوری که فرار می‌کردند. (ص ۱۱۷-۱۱۸)

سوال: مفهوم آیه «لَا تَأْخُذْهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ» چیست؟

پاسخ: یعنی خدا را نه چُرت فرا می‌گیرد و نه خواب. او همواره بیدار و مراقب بندگان خویش است. (ص ۱۱۸)

📖 از صفحه ۱۱۹:

سوال: نخستین نگرانی اصحاب کهف پس از بیداری چه بود؟

پاسخ: نگرانی از یافتن غذای حلال در شهری که حاکمش کافر بود. (ص ۱۱۹)

سوال: چرا اصحاب کهف معتقد بودند زندگی باید پایانی نداشته باشد (ابدیت)؟

پاسخ: زیرا اگر زندگی تمام‌شدنی باشد، پوچ و بی‌معنا خواهد بود. معنای زندگی در جاودانگی و ارتباط با خداوند ابدی است. (ص ۱۱۹-۱۲۰)

📖 از صفحه ۱۲۰:

سوال: خشوع یعنی چه؟

پاسخ: یعنی قلبت در برابر خدا و فرمانش تسلیم و فروتن باشد. (ص ۱۲۰)

سوال: طبق آیه ۴۵ سوره بقره، نماز برای چه کسانی آسان است؟

پاسخ: تنها برای انسان‌های خاشع؛ کسانی که می‌دانند حتماً خداوند صاحب اختیار خود را ملاقات خواهند کرد و به سوی او بازمی‌گردند. (ص ۱۲۰)

📖 از صفحه ۱۲۶ (بخش احکام):

سوال: در هر رکعت نماز چند سجده داریم؟

پاسخ: دو سجده که با هم یک رکن نماز را تشکیل می‌دهند. (ص ۱۲۶)

سوال: ذکر سجده چیست؟ (یک مورد را بیان کنید)

پاسخ: «سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى وَ بِحَمْدِهِ» یا سه بار «سُبْحَانَ اللَّهِ». (ص ۱۲۶)

سوال: هفت نقطه از بدن که در سجده باید روی زمین باشد کدامند؟

پاسخ: پیشانی، دو کف دست، دو زانو، دو سر انگشتان بزرگ پا. (ص ۱۲۶)

سوال: سجده بر چه چیزهایی صحیح نیست؟ (دو مورد مثال بزنید)

پاسخ: بر خوراکی‌ها (مانند گندم) و اشیای معدنی غیر از جنس زمین (مانند فلز و شیشه). (ص ۱۲۷)

سوال: فلسفه و معنای سجده در نماز چیست؟

پاسخ: سجده، اوج احترام و خضوع در برابر عظمت خداوند است. کسی که در برابر خدا سجده کند، در برابر عظمت‌های دروغین دنیا سر فرود نمی‌آورد و تسلیم زور نمی‌شود. (ص ۱۲۶-۱۲۷)

بخش چهارم: آزمون ۱۵ نمره‌ای درس هشتم

آزمون پایانی درس هشتم: معنای زندگی

بخش اول: صحیح یا غلط

گزینه صحیح را با (ص) و غلط را با (غ) مشخص کنید.

۱. اصحاب کهف پس از بیداری فهمیدند ۳۰۹ سال خوابیده‌اند. (غ)
۲. آیه «لَا تَأْخُذْهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ» درباره مراقبت همیشگی خدا از بندگان است. (ص)
۳. خشوع به معنای ترسیدن از خداوند است. (غ)
۴. سجده بر روی فرش پشی نماز را باطل می‌کند. (غ)

بخش دوم: چهارگزینه‌ای

گزینه صحیح را انتخاب کنید.

۱. نگرانی اصلی اصحاب کهف پس از بیداری برای تهیه چه چیزی بود؟

- الف) آب
- ب) لباس
- ج) غذای حلال
- د) سلاح

۲. طبق درس، زندگی دنیا در نگاه مؤمن، مقدمه‌ای برای چیست؟

- الف) ثروت
- ب) شهرت
- ج) زندگی آخرت
- د) آسایش

۳. کدام یک از موارد زیر از شرایط صحیح سجده نیست؟

- الف) تماس پیشانی با زمین
- ب) گفتن ذکر سجده
- ج) تماس شکم با زمین
- د) آرامش بدن

۴. نماز برای چه کسانی «کار بزرگ و سختی» نیست؟

- الف) ثروتمندان
- ب) عالمان
- ج) خاشعان
- د) جوانان

بخش سوم: کوتاه پاسخ

به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

۱. خداوند چگونه لشکر دقیانوس را از نزدیک شدن به غار اصحاب کهف بازداشت؟

• پاسخ: ترسی در دل آنان انداخت.

۲. به حالتی که قلب در برابر خدا تسلیم باشد چه می‌گویند؟

• پاسخ: خشوع.

۳. ذکر سجده را بنویسید.

• پاسخ: «سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى وَ بِحَمْدِهِ».

۴. دو نقطه از بدن که در سجده باید روی زمین باشد را نام ببرید.

• پاسخ: پیشانی و کف دست‌ها. (یا زانوها یا انگشتان پا)

بخش چهارم: گسترده پاسخ

به سؤالات زیر با دقت و به صورت کامل پاسخ دهید.

۱. به نظر شما ایمان به زندگی ابدی (آخرت) چه تأثیری بر رفتار و تصمیم‌های یک نوجوان می‌گذارد؟ دو مورد از تأثیرات آن را با ذکر مثال توضیح دهید.

• نمونه پاسخ: ایمان به آخرت، به زندگی فرد جهت و معنا می‌بخشد. برای مثال:

۱. در انتخاب دوست: نوجوان سعی می‌کند با کسانی دوست شود که او را به کارهای خوب تشویق کنند تا در آخرت پاداش بگیرد، نه کسانی که او را به گناه می‌کشند.

۲. در مواجهه با مشکلات: وقتی در درس یا زندگی با سختی مواجه می‌شود، صبر می‌کند و امیدوار است زیرا می‌داند پاداش صبرش را نزد خدا خواهد دید.

۲. فلسفه و معنای «سجده» در نماز را با توجه به محتوای درس توضیح دهید. چرا سجده را اوج خضوع در برابر خدا می‌دانند؟

• نمونه پاسخ: سجده در نماز، عملی نمادین و عینی برای نشان دادن کامل‌ترین حالت بندگی و خضوع در برابر عظمت خداوند است. در سجده،

انسان با گذاشتن پیشانی – که گرم‌ترین عضو بدن است – بر زمین، نشان می‌دهد که هیچ چیزی را بالاتر از خداوند نمی‌داند. کسی که

حقیقتاً در برابر خدا سجده کند، دیگر در برابر قدرتها و زورگویی‌های دنیوی سر فرود نمی‌آورد و کرامت انسانی خود را تنها در اطاعت از خدا می‌داند. به همین دلیل سجده، تمرینی برای آزادی و عدم بندگی غیر خداست.

۱. ایستگاه تفکر (صفحه ۱۱۸)

سؤال: با تدبیر در آیه «لَا تَأْخُذْهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ» (خدا را نه چُرْت فرا می‌گیرد و نه خواب) چه احساسی پیدا می‌کنید؟ احساس خود را در قالب جمله‌ای بنویسید.

پاسخ: احساس آرامش و اطمینان، زیرا می‌دانم خداوند همیشه بیدار و مراقب من است و در هیچ لحظه‌ای از توجه به جهان و بندگانش غافل نمی‌شود.

۲. ایستگاه تفکر (صفحه ۱۱۹)

سؤال: چه وجه تشابهی بین خوردن غذای حرام و خانه‌سازی بر روان انسان وجود دارد؟

پاسخ: همان‌طور که خانه‌ای با مصالح نامناسب و سست، قابل سکونت ایمن نیست، روح انسان نیز با خوردن غذای حرام، بنیان اخلاقی و معنوی‌اش سست می‌شود و نمی‌تواند بستر مناسبی برای زندگی پاک و عبادت باشد.

شماره صفحه: ۱۱۹

۳. ایستگاه تفکر (صفحه ۱۲۰)

سؤال: رفتار کسانی که به ابدیت ایمان دارند را با کسانی که به این ایمان نرسیده‌اند مقایسه کنید.

پاسخ:

کسانی که به ابدیت ایمان دارند	کسانی که به این ایمان نرسیده‌اند
۱- به فکر زندگی جاودانه در آخرت هستند.	۱- زندگی را فقط در دنیا خلاصه می‌کنند.
۲- اعمال خود را با معیارهای الهی تنظیم می‌کنند.	۲- ممکن است برای منافع مادی، دست به هر کاری بزنند.
۳- در برابر مشکلات صبور و امیدوارند.	۳- در برابر سختی‌ها زود ناامید می‌شوند.

۵. احکام (صفحه ۱۲۷)

سؤال: برای سجده، پیشانی را روی چه چیزهایی می‌شود گذاشت؟

پاسخ: پیشانی باید بر زمین یا چیزهایی که از زمین می‌رویند و خوراکی نیستند گذاشته شود، مانند: سنگ، خاک، چوب، برگ درختان.

سؤال: نقاطی از بدن نمازگزار که هنگام سجده باید روی زمین باشد را نام ببرید.

پاسخ: هفت نقطه: پیشانی، دو کف دست، دو سر زانو، دو سر انگشت بزرگ پا.

نکته:

در صفحات ۱۲۲ تا ۱۲۴ نیز داستان «طوفانی که مأمور خدا بود» آمده که می‌تواند زمینه‌ساز گفت‌وگو درباره نشانه‌های خدا و توکل باشد، اما سؤال مستقیمی در پایان آن مطرح نشده است.

✦ نکات تکمیلی برای تدریس درس هشتم:

۱. تجربه شخصی راوی از مقاومت در برابر جمع (ص ۱۱۶)

- در ابتدای درس، راوی احساس تنهایی شیرین را پس از مخالفت با همکلاسی‌ها توصیف می‌کند. این احساس ناشی از همراهی خداوند است.
- ارزش آموزشی: می‌توانید از دانش‌آموزان پرسید: «آیا تا به حال پس از انجام کار درست، احساس تنهایی همراه با آرامش داشته‌اید؟»

۲. نقش پدربزرگ به عنوان راوی خاطرات دفاع مقدس (ص ۱۱۶-۱۱۷)

- پدربزرگ که جانباز شیمیایی است، با وجود رنج شدید جسی، از نشانه‌های کمک خدا در جنگ می‌گوید.
- گفت‌وگوی پدربزرگ با اسیر عراقی: اسیر اعتراف می‌کند که بادهای تند و باران‌های ناگهانی، نقشه‌های نظامی آنان را خنثی می‌کرده است.
- ارزش آموزشی: این بخش نشان می‌دهد که ایمان به کمک خدا، حتی در سخت‌ترین شرایط (جنگ، بیماری) روحیه‌ای شکست‌ناپذیر ایجاد می‌کند.

۳. جزئیات گفت‌وگوی اصحاب کهف پس از بیداری (ص ۱۱۹)

- گفت‌وگوی آنان بر سر زمان خواب (یک روز یا کمتر) و سپس حسرت از فوت شدن یک شب عبادت.
- نکته ظریف: آنان حتی پس از ۳۰۹ سال خواب، نگران یک شب از دست‌رفته عبادت هستند. این نشان‌دهنده ارزش قائل شدن برای هر لحظه ارتباط با خداست.

۴. تفاوت نگاه اصحاب کهف به دنیا و غذا:

- آنان به جای نگرانی برای گرسنگی، نگران حلال بودن غذا هستند.
- جمله کلیدی تملیخا: «ما به خدایی ایمان آورده‌ایم که دروغ گفتن را جایز نمی‌داند.» (ص ۱۱۹)
- ارزش آموزشی: اولویت‌بندی ارزش‌های دینی حتی در شرایط اضطرار.

۵. بخش «ایستگاه تفکر» (ص ۱۲۰)

- جدول مقایسه‌ای رفتار کسانی که به ابدیت ایمان دارند و کسانی که ندارند.
- «سؤال محوری»: اگر کسی به آخرت ایمان نداشته باشد، زندگی را چگونه می‌بیند؟
- ارزش آموزشی: می‌توانید از دانش‌آموزان بخواهید خودشان دو سطر دیگر به جدول اضافه کنند.

۶. جزئیات فنی و تربیتی درباره سجده (ص ۱۲۶-۱۲۷)

- علت حرام بودن سجده بر فلزات و شیشه: زیرا از جنس زمین محسوب نمی‌شوند.
- تأکید حاج آقای محمدی: کسی که در برابر خدا سجده می‌کند، نباید در برابر زورگویی دنیا (مثل آمریکا) سر فرود آورد.
- ارزش آموزشی: احکام فقهی را می‌توان با مفاهیم تربیتی (مانند عزت نفس، استکبارستیزی) پیوند داد.

📌 پیشنهاد برای ارائه در کلاس:

نکته	روش ارائه
تجربه تهنایی شیرین	بحث گروهی: «یک تجربه از مقاومت در برابر جمع»
خاطرات پدربزرگ و نشانه‌های الهی در جنگ	روایت داستانی توسط معلم یا دعوت از یک رزمنده
حسرت اصحاب کهف برای یک شب عبادت	پرسش: «چرا آنان این قدر به عبادت اهمیت می‌دادند؟»
اولویت حلال خوری در شرایط سخت	مقایسه با انتخاب‌های روزمره نوجوانان (مثلاً در بازی‌های رایانه‌ای)
جدول ایستگاه تفکر	فعالیت گروهی: تکمیل جدول و ارائه به کلاس
سخنی با والدین	پروژه عملی: «یک کار محبت‌آمیز بدون هزینه برای خانواده»
فلسفه سجده و عزت نفس	نمایش فیلم کوتاه یا عکس از سجده نمازگزاران در شرایط مختلف (میدان جنگ، بیمارستان و...)

💡 نتیجه‌گیری:

این نکات جزئی‌تر و عینی‌تر هستند و می‌توانند به درک عمیق‌تر دانش‌آموزان از مفاهیم اصلی درس (معنای زندگی، خشوع، ارتباط با خدا) کمک کنند. با استفاده از روش‌های فعال مانند داستان‌گویی، بحث گروهی، پروژه عملی و تحلیل موقعیت، می‌توانید درس را برای دانش‌آموزان ملموس و مؤثر کنید.